

President Toomas Hendrik Ilves rääkis tänasel kindral Johan Laidoneri mälestusloengul Viimsi mõisas nii kunagise väejuhi olulisest ja vastuolulisest rollist kui ka tänase riigikaitse probleemidest.

Riigipea tsiteeris kindral Laidoneri kui sõjavägede ülemjuhataja päevakäsku number 1308, mille ta avaldas ametist lahkudes 28. märtsil 1920:

“Kui meie rahva ja sõjaväe keskel jääb püsima see üksmeel, mis meid Vabadussõjas on ühendanud; kui meie jääme truuks oma demokraatlikule põhimõttele; kui jääb püsima vastastikkune usaldus Valitsuse, rahva ja sõjaväe vahel, siis võime rahulikult pilgul igale välisele ohule vastu vaadata.”

Nendes sõnades on demokraatiat hindava ohvitseri arusaam riigist ning omavahelisele usaldusele ja koostööle tuginevast ühiskonnast, ütles president Ilves, lisades: “See on ohvitseri arusaam, mille ees iga president ja iga minister, iga tõsiseltvõetav poliitik sügavalt kummardab.”

Riigipea sõnul tuleb aga ausalt tunnistada, et ka kindral Laidoner oli üks neist, kelle eestvõttel loobus Eesti 1930. aastate keskel parlamentaarsest demokraatiast ning läks kaasa tolele ajastule nii omase autoritaarsusega.

“Ta uskus, et nii on Eestile parem. Tollased otsustajad eksisid selles küsimuses. Suletus ja vaikiv ajastu võttis riigilt võimaluse ajada tarka ja ettenägelikku poliitikat,” kõneles president Ilves. “Ja kui vaikiva ajastu riik kaotas iseseisvuse, siis Eesti Vabariik, nagu ka kindral ise, lõpetas vanglas.”

Tulles tänapäeva, kinnitas riigipea oma veendumust, et kõik Eesti tõsiselt võetavad erakonnad on andnud endast parima riigikaitse eduka arengu heaks ning nüüd kõhklevad kaitseväge tõsiseltvõetavuse ja otstarbekuse üle vaid üksikud isemõtlejad.

President Ilves tunnustas Eesti kaitseväelasi, kes teenivad ohtlikel missioonidel Afganistanis ja

Iraagis, lisades: “Riigijuhtide kohus on nende meeste ja naiste eest hoolt kanda. Ma väga loodan, et peagi kiidab Riigikogu heaks seadusemuudatuste paketi, mis parandab missioonidel vigastada saanud sõjaväelaste sotsiaalset kindlustunnet. See on vähim, mida me oma kaitseväelaste heaks saame teha.”

Riigipea möönis, et kaitseväel on praegu raskusi värbamisega, mis on mõneti paratamatu, sest tormiliselt arenev majandus tekitab ahvatlusi ja kaitseväge palgad ei konkureeri erasektoris pakutavate võimalustega, kuid toonitas:

“Aga seda enam tuleb seaduseandjatel ja kaitseväge korraldajatel pingutada selles osas, mida me saame teha. Meie kohustus on tagada, et kaitseväge patrioodid ei lahkuks teenistusest ebakindluse tõttu iseenda ja oma perekonna tuleviku pärast.”

Riigipea sõnul paneb teda imestama, et Eestis leidub neid, kes seavad NATO suutlikkust ja otsustuskindlust küsimärgi alla, et leidub neid, kes vastandavad NATO kollektiivkaitse põhiprintsiibi Eesti esmase iseseisva kaitsevõime vajadustele.

“Eesti peaks oma ajaloolise kogemuse ja geopoliitilise asendi tõttu olema küll see viimane riik, kes lepingulised suhted ja NATO tõsiseltvõetavuse kahtluse alla seab,” ütles president Ilves, tsiteerides 1939. aasta 3. juuli ajalehest Maa Hääl kindral Laidoneri sõnu:

“Meil on hea vahekord kõigi oma suurte kui ka väikeste naabritega ja võime öelda, et meie ei karda agressiooni, kallaletungi, kuid ühtlasi teame, et [kui] see meie neutraliteedi positsiooni nõuab, et meie siis relvaga käes välja astuksime, kui keegi meie iseseisvust tahaks puudutada või meie maale tungida, või mõnel teisel viisil meie suveräniteedi ohustada.”

Õiged sõnad, aga tegelikkus oli ju sootuks midagi muud, teame me täna ligi 70 aastat targematena, nentis Eesti riigipea.

“Neutraliteedi pettekujutelmale on meil täna vastu panna koht maailma võimsaima sõjalise organisatsiooni laua taga. Ajalugu ei tea juhtumeid, kus mõni kriitilisse või lihtsalt ebamugavasse olukorda sattunud NATO riik oleks jäänud oma liitlaste vajaliku abita,” rõhutas

president Ilves.

Riigipea meenutas ka mõnede sõjaväelaste arvamust, et poliitikud müüsid omal ajal Eesti maha ja seetõttu ei või anda kaitseväge poliitikute, valitsuse ja kaitseministri juhtida.

“Olen kindel, et valdav enamus kaitseväelasi mõistab tsiviilkontrolli rolli ja tähtsust demokraatlikus riigis. Täpselt niisamuti olen veendunud, et valdav enamus poliitikuid mõistab oma vastutust ja kohustusi kaitseväge ees,” ütles president Ilves.

“Teiseks, kindlasti uskus president Päts, et ta teeb halbade hulgast parima valiku. Ta ei müünud Eestit maha. Talle saab ette heita loobumist demokraatlikust riigikorrast. See omakorda lõi eelduse vaikseks murdumiseks ja lahinguta allaandmiseks,” jätkas riigipea. “Ja kolmandaks, 1939. aastal ei langetanud Päts otsuseid üksinda. Tema kõrval seisis teiste seas ka kindral Laidoner. See pole etteheide. Pigem tõestus selle kohta, et poliitikute, ametnike ja sõjaväelaste vastandamine on mõttetu, ohtlik ja kahjulik.”

Lõpetuseks meenutas president Ilves veelkord kindral Laidoneri kunagist päevakäsku number 1308, öeldes:

“Tänasesse päeva ümber tõstetult võiks selle kokku võtta nii – kui jääb püsima demokraatlik riigikorraldus, siis jääb püsima ka omariiklus. Kui on olemas usaldus rahva, valitsuse ja sõjaväe vahel ning kui usaldame oma liitlasi ja ise oma liitlaskohustusi täidame, siis võime rahulikult pilgul igale välisele ohule vastu vaadata.

Vabariigi Presidendi kõne täisteksti võib lugeda [siin](#).

Vabariigi Presidendi Kantselei
avalike suhete osakond
tel 631 6229